

**Latvijas izglītības iestāžu profesionālās ievirzes izglītības mākslas skolu audzēkņu
Valsts konkursa III kārtas žūrijas vērtējums**

Žūrija:

Barbara Ābele – Latvijas Mākslas akadēmijas asociētā profesore;
Inese Pētersone- PIKC Rīgas Dizaina un mākslas vidusskolas Keramikas dizaina izglītības programmas vadītāja;
Mareks Birznieks – dizainers.

1. Iespaids kopumā

BĀ: Īpaši labs iespaids tieši par konkursa organizāciju - ļoti pārdomāts veids, kā tuvināt mākslas skolas dizaina izpratnei - precīzi sagatavotais konkursa scenārijs ar skaidru, strukturētu un mērķtiecīgu uzdevuma formulējumu, ar detalizētiem ietekmes avotiem - dažāda veidu putniem (bionika), ar paredzēto darbu komandās, ar palīgjaudājumiem gan dizaina soļu sadalījumā, gan stāstījuma veidošanā, ar mēroga ievērtēšanu saistībā ar cilvēka figūru u.c.

Labs iespaids arī par konkursantu darbiem, ņemot vērā šāds formāta konkursa pirmreizējību. Tomēr kopīgais sniegums apliecina, ka skolās tiek izmantota galvenokārt mākslas pedagoģija un mākslas metodoloģija, kas saistīta ar tādiem kompozīcijas aspektiem kā tēls, tēlu raksturojoša forma, koloristika un tekstūra. Neievērtējot tādas kvalitātes kā vērošanas prasme, loģiskā domāšana, īstu problēmu meklēšana un ieraudzīšana apkārtējā vidē, izgudrojumi (futūristiski izaicinājumi).

IP: Kopumā iespaids labs, pat labāks, kā domāju! Man patiesi prieks, ka konkurss notiek ar dizaina ievirzi, jo tie audzēkņi, kuri izvēlēsies turpināt mākslas vai dizaina izglītību, tieši ar šādiem uzdevumiem, metodiku un darba paņēmieniem arī saskarsies. Ja tas kaut reizi ir izmēģināts, būs vismaz priekšstats, kas viņus sagaida mūsu profesionālajās vidusskolās.

MB: Iespaids kopumā palika pozitīvs, protams, biju pārsteigts par vērtējamo darbu apjomu, bet tas tā laikam ir, tur neko atvieglot nevar. Patika koka lelles uzdevumā, kas veiksmīgi ļauj saprast mērogu un aptvert realitāti. Nav slikts tas pamudinošais motīvs gan ar dotajiem iedvesmas avotiem, gan uzvedinošajiem jautājumiem. Tika sagaidīts no skolēniem, ka viņi brīvāk pieies problemātikai un atļausies vairāk fantazēt, rūpīgāk pieies iedvesmas materiāliem (putniem) rosinot atvērtāku domāšanu, iespējams, mazāk piesaistoties *dzeņa stiprajām kājām*.

2. Skolotāja loma – vai varēja pamanīt? Kā to vērtēt - pozitīvi? negatīvi?

BĀ: Nezinu vai to var saukt par skolotāja lomu, drīzāk metodi, kādu skolnieks savā izglītības līmenī ir apguvis un prot pielietot patstāvīgi. Kā jau minēju, iepriekš lielākā daļa darbu balstīta uz samērā šauru radošuma traktējumu – dažiem kompozīcijas aspektiem. Salīdzinoši nelielā daļā ir vērojama izpratne gan par konkursa uzdevumu, gan iepriekš apgūto metodi, gan prasmi to pielietot attiecīgā situācijā.

Droši vien vērtīga būtu tieši skolotāju un izglītojamo saruna pēc konkursa-pēcanalīze, ne tikai augstāko vietu un atzinību ieguvumu apkopojums.

Būtu jādodomā par mākslas skolu pedagogu iespējām iegūt papildus izglītību dizaina domāšanā, gūstot ieskatu dizaina procesā, tā soļos un dažādajās metodēs. Kā arī praksē, iekļaujot to mācību programmā, pārbaudīt to kopā ar skolniekiem lielākos un mazākos uzdevumos. Līdzīgi kā tas tika izdarīts ar vidējā līmeņa profesionālās ievirzes pedagogu kvalifikācijas papildināšanu.

Mums visiem kopā jādodomā par jaunām interaktīvām metodēm, kas spēj aizraut skolnieku un pat konkurēt ar interaktīvo vidi digitālajā pasaulē. Milzīgs izaicinājums, kā motivēt mazo cilvēku, lai tas, ko viņš dara ir viņam personīgi svarīgs. Neērtie jautājumi:

- Vai drīkst kļūdīties, vai labāk darīt tā kā skolotājs liek?
- Kļūdīšanās kā metode - secinājumi un analīze.
- Vai drīkst uzdrīkstēties darīt kaut ko *pa savam*?
- Kāpēc tas jādara? Kam tas vajadzīgs?

IP: Šeit nozīmīga ir skolotāja loma, būtiskāka par bērna vēlēšanos vai nevēlēšanos, varēšanu vai nevarēšanu, izpratni vai tās trūkumu. Un skolotāja darbu var pamanīt vienmēr. Konkursa trešajā kārtā ne tik ļoti kā otrajā, īstermiņa uzdevumā vairāk atklājas bērna izpratne, emocijas, zināšanas un prasme tās izmantot, bet tomēr. Šajā kārtā skolotāja darbu vērtēju pozitīvi! Tomēr par izpratnes veidošanu par dizainu jau profesionālās ievirzes izglītībā ir jārūnā pavisam noteikti, kaut vai izglītības pēctecības jautājumā.

MB: Skolotāju lomu šajā vecumā ir pašsaprotama un tā klātbūtne nav ne pozitīva ne negatīva, būtiski ir viņu sagatavotība un zināšanas par dizaina procesiem, bet pats galvenais- par DIZAINA DOMĀŠANU. Tāpat ir skaidrs, ka ietekme no skolotāja būs, un varbūt šajā gadījumā pat tā ir jāveicina, iepriekš sagatavojot skolotājus konkursa mērķim - tādejādi viņi laikus spēj atvērt bērnus. Bet jāsaprot, ka izcils mākslas skolotājs bez izglītošanas lielāko daļu gadījumos nevar pasniegt dizainu - tā ir cita pieredze, kurai ar mākslu ir diezgan attālināta radniecība. Tāpēc nopietni jādodomā par pasniedzēju sagatavošanu un viņu zināšanu un DIZAINA PIEREDZES veidošanu. Prieks, ka bērnu mākslas skolas veido bērnos tik būtisko ieinteresētību dizainā, tā latviski sakot IEĒDINA JAUNO PAUDZI RADOT ATKARĪBU NO KVALITATĪVAS DZĪVOŠANAS!!!!

3. Kā jaunieši tika galā ar konkursa uzdevumu?

IP: Bija komandas, kas tiešam teicami bija tikušas galā ar uzdevumu, ņemot vērā gan ideju, gan atbilstību iedvesmas avotam, gan aprakstu, gan maketu. Bija komandas, kurām izpratne par dizaina lietām nav, kas ir tikai loģiski šajā vecumā, ja mācību darbs dizaina virzienā nav sistemātisks.

BĀ: Domāju, ka kopumā jaunieši ir gan tikuši galā, gan ir ieguvuši citu skatījumu par to, kas ir Valsts konkurss un ka tajā ir jāspēj sevi un savas prasme parādīt.

Diezgan skaidri izkristalizējās tās komandas, kuras savu konkursa darbu bija veikušas ļoti labā līmenī, iedziļinoties dotajā uzdevumā, un spēja pavērst tā risinājumu secīgā jēgpilnā piedāvājumā.

Bija komandas, kuru radošās izteiksmes valoda gan vizuāli, gan rakstiski bija virspusējas un līdz ar to mazāk saistošas vērtētājiem.

Radušies jautājumi:

- Kā viens tā otrs aspekts sasaucas ar iepriekšējo jautājumu par to, kādas metodes izmanto skolotājs/-i un/vai dizaina domāšana un dizaina process ir paša skolotāja rīks?
- Vai mācību metodes ir vērstas uz atdarināšanu vai reflektēšanu par vizuāli estētiskajām kvalitātēm?
- Vai mācību metodes ir vērsta uz spēju ieraudzīt, izprast un pielietot arī citus aspektus, protams, atbilstoši savai vecuma grupai?

MB: Pamata problēma bija tiešā sasaiste ar putniem – skolēniem pārāk maz abstrahējoties no iedvesmas avota, tas ir tas, ko jau minēju - krēsls ar dzeņa kājām vai kleita spārnu formā neatspoguļo dizaina domāšanu, problemātikas izpratni un tās atrisināšanu. Bija skolas, kur izteikti maz bija dizaina domāšanas, vairāk spēle ar materiālu.

4. Kādas prasmes (ko varēja vērot konkursa darbos) vērtējiet kā izcilas? Konkursa veiksmes?

BĀ: Dažās skolās ir vērojama laba grafiskā un darba materiālā (šoreiz - papīrs) kvalitāte un kopīgais darba pasniegšanas veids ar pilnvērtīgu saturu, citās vērojama veiksmē kādā atsevišķā konkursa sadaļā, piemēram – maketā vai skiču sadaļā (konkursā droši vien nē (bet varbūt jā) būtu jādomā par dažādu materiālu izmantojumu maketos).

Retos gadījumos novērojams veikls roku zīmējums - reta prasme, kas būtu jāuzsver kā īpaša un skolu programmā jāattīsta kā atsevišķa disciplīna (šeit es nedomāju zīmēšanas priekšmetu, bet skicēšanu, prasmi īsā laikā veikli vizualizēt savu ideju, domu, stāstu un komiksu zīmēšanu, ilustrāciju veidošanu drukātajiem un elektroniskajiem medijiem, animācijas utml.)

IP: Domāju, ka savu lomu labu rezultātu sasniegšanā deva perfekti, pat izcili sagatavotais darba materiāls – informācija par putniem, mazais manekens mēroga izpratnei, vienotie darba noformēšanas noteikumi un izdalītie palīgmateriāli.

Maketēšanu un izpratni par mērogu vērtēju visaugstāk.

MB: Pārsteidza maketu kultūra - tie bija ļoti labi, arī daži rokas zīmējumi fantastiski, bet laikam galvenais, protams, (ko grūti nojaust) bija spēja strādāt komandā!!!

5. Neveiksmes, vājākas audzēkņu prasmes, kas būtu uzlabojamas nākotnē, mācību saturā mākslas skolās?

BĀ: Vāja ir skolēnu prasme izteikt savu domu rakstiski, pat ja šī konkursa ietvaros stāstījuma palīdzinstruments bija ļoti precīzi uzdoti jautājumi. Tas rada bažas - nespēja formulēt savu domu un izstāstīt savu darbību secīgi, kā arī pamatot savu lēmumu/izšķiršanos ar argumentiem.

Vienlaicīgi tas ir jautājums par to kā un kādos priekšmetos šī prasme būtu jāattīstīta vispārīgākajās skolās? Vai par to ir atbildīgi tikai latviešu valodas priekšmeti? Nedomāju vis. Loģiskā domāšana. Diskusiju prasme. Prezentācijas prasme. Prasme uzdot jautājumus. Prasme atbildēt uz jautājumiem u.c. Kurš priekšmets to iemāca?

Nav pārlicības, ka skolnieks pilnībā pārzina un ir pārliecināts par savas darbības procesu - kas tiek darīts, kāpēc tiek darīts, kā tiek darīts, kas no tā iznācis.

- Kā pielietot radošumu kā universālu domāšanas metodi, neattiecinot to tikai uz tradicionāli par tādiem uzskatītiem mācību priekšmetiem?
- Kā veidot integrētu mācību priekšmetu pasniegšanu?
- Varbūt mākslas un dizaina izglītībā arī jāveido iespējamās misijas analogs?

Dizains var būt atsevišķa disciplīna, bet dizaina domāšana kā cēloņu, konteksta un seku izpratne var būt metode, kuru var pielietot jebkurā vecumā un jebkurā nozarē, jo īpaši tas būtu nepieciešams kritiskās domāšanas veidošanā un arī vēlākajā darba tirgus situācijā.

IP: Vājākie punkti – izpratne par dizainu, nespēja atteikties no otršķirīgā, neprasmē pastāstīt par savu ideju, pamatot to.

Ieteiktu apspriest ideju katrā kursā, sākot jau ar vismazākajiem bērniem, vienu mācību uzdevumu saistīt ar dizainu, veidojot reālu starppriekšmetu saikni, izveidojot, maketējot mācību priekšmetiem un vecumam atbilstošu uzdevumu. Dizaina jomas ir ļoti dažādas, akcentēt arī var dažādas lietas – inovatīvu, pat nereālu ideju, funkciju, formu, darbu ar konkrētu materiālu, grafiskās kvalitātes, darbu ar iedvesmas avotu, mērķauditoriju – iespēju ir ļoti daudz!

Un ar to, kas kopīgs gan mākslas un dizaina vidusskolu, gan to potenciālajiem audzēkņiem – nav prasmes, iemaņu, zināšanu īsi un konkrēti pamatot savu ideju, izstāstīt par to. Laikam jau skolās vairs vispār neraksta sacerējumus, kas veicinātu šīs prasmes! Te nu jācīnās mums visiem kopā!

MB: Kā galveno neveiksmi es jau minēju - pārāk tieša domāšana, maz abstrakcijas, trūkst problēmu meklējums un risinājumu piedāvājums, vairākumā darbu *patīk* - *nepatīk* līmenis, dekoratīvs, bet bez adresāta, problemātikas neatbilstība vecumam, bet galvenais - kur ir jauno cilvēku FUTURISTISKĀ FANTĀZIJA?!!! Bērniem tomēr jāspēj domāt brīvāk!

05.05.2016.